

VLASTNÝ MATERIÁL

I. Všeobecná časť

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky je gestorm vykonávania Európskeho dohovoru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania z 26. novembra 1987 (ďalej „dohovor“). Tento dohovor nadobudol pre Slovenskú republiku platnosť 1. októbra 1994 a je publikovaný v Zbierke zákonov SR ako oznámenie Ministerstva zahraničných vecí SR č. 26/1995 Z. z. Uvedený dohovor patrí k základným a súčasne z hľadiska kontroly jeho dodržovania aj najsledovanejším medzinárodným zmluvným dokumentom Rady Európy v oblasti ľudských práv a základných slobôd. Na tento účel bol dohovorom vytvorený osobitný kontrolný mechanizmus.

Na základe článku 1 dohovoru bol zriadený Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (ďalej „Výbor CPT“), ktorý prostredníctvom pravidelných *návštev v štátoch*, ktoré sú zmluvnou stranu dohovoru, preveruje zaobchádzanie s osobami zbavenými slobody na základe rozhodnutia štátneho orgánu s cieľom posilniť v prípade potreby ochranu ľudských práv a základných slobôd takýchto osôb.

V súlade s článkom 2 dohovoru každá zmluvná strana povolí Výboru CPT návštevu akéhokoľvek miesta podliehajúceho jej jurisdikcii, kde sa nachádzajú osoby zbavené slobody na základe rozhodnutia štátneho orgánu. Zoznam zariadení dotknutých rezortov podliehajúcich pod mandát Výboru CPT tvorí prílohu č. 1A a 1B návrhu opatrení.

Podľa článku 3 dohovoru činnosť Výboru CPT je založená *na princípe spolupráce* so zmluvnými stranami. Výbor CPT pri realizácii svojho cieľa ako oddeliť prijateľné zaobchádzanie alebo správanie od neprijateľného tzv. zlého zaobchádzania (*ill-treatment*) – sa riadi nasledovnými tromi princípmi:

1. zákaz zlého zaobchádzania s osobami zbavenými slobody je absolútny;
2. zlé zaobchádzanie je aj vo svojej miernej forme nezlučiteľné so zásadami civilizovaného správania sa;
3. zlé správanie nielen poškodzuje obeť, ale zároveň degraduje činiteľov, ktorí ho používajú alebo ho schvaľujú.

Výbor CPT skúma v navštívených štátoch predovšetkým nasledujúce skutočnosti: *overuje všeobecné podmienky* v zariadeniach, ktoré navštevuje; *sleduje postoj* predstaviteľov ochrany zákonnosti a ostatných zamestnancov k osobám zbaveným slobody; *vedie rozhovory* s osobami zbavenými slobody, aby zistil, ako hodnotia podmienky v zariadeniach, v ktorých sú umiestnené; aký je postoj predstaviteľov ochrany zákonnosti a iných zamestnancov k týmto osobám, aby si vypočul ich prípadné sťažnosti.

S cieľom splnenia úloh Výboru CPT zaväzuje *článok 8 dohovoru* zmluvné strany tohto dohovoru na vytvorenie nasledovných podmienok členom Výboru CPT (tzv. *mandát CPT*):

1. umožnenie vstupu na svoje územia a právo cestovať bez obmedzenia;
2. poskytnutie všetkých informácií o miestach, kde sa nachádzajú osoby zbavené slobody;
3. umožnenie neobmedzeného prístupu do ktoréhokoľvek miesta, kde sa nachádzajú osoby zbavené slobody, vrátane práva neobmedzeného pohybu po týchto miestach;
4. poskytnutie ďalších informácií, vrátane umožnenia nazerania do spisov a vyhotovenia fotokópii spisov, resp. dokumentov, ktoré má zmluvná strana k dispozícii a ktoré sú potrebné na splnenie úloh Výboru CPT; pri žiadaní o tieto informácie sa Výbor CPT riadi príslušnými vnútroštátnymi právnymi predpismi a profesionálnou etikou;
5. Výbor CPT môže komunikovať s osobami zbavenými slobody bez prítomnosti tretích osôb;
6. Výbor CPT sa môže voľne stykať s každým o kom sa domnieva, že mu môže poskytnúť príslušné informácie.

Podľa čl. 11 dohovoru informácie získané Výborom CPT v súvislosti s jeho návštevou, ako aj jeho správa a konzultácie so zúčastnenými stranami podliehajú *princípu dôvernosti*. S cieľom nerušeného splnenia úloh Výboru CPT počas návštevy sa preto odporúča podať relevantné informácie najmä o zložení delegácie Výboru CPT a navštívených miestach (zariadeniach) médiám až po ukončení návštevy delegácie Výboru CPT.

Pri vykonávaní svojich funkcií Výbor CPT vychádza z *medzinárodných právnych štandardov*, ktoré sú obsiahnuté nielen v Dohovore o ochrane ľudských právach a základných slobôd v znení jeho protokolov, ale tiež v ďalších medzinárodných zmluvách o ľudských právach a základných slobodách vrátane zmlúv prijatých na úrovni OSN.

Po uskutočnení návštevy Výbor CPT predkladá príslušnému štátu *správu o návšteve*, v ktorej zhodnotí všetky získané informácie, vzájomnú spoluprácu a vyjadrí svoje pripomienky. Ak je to potrebné, podá odporúčania na prijatie legislatívnych a iných opatrení na zabránenie možnému výskytu prípadov nepripustného zlého zaobchádzania v danom štáte, ktoré je v rozpore s tým, čo by mohlo byť právom považované za prijateľné štandardy zaobchádzania s osobami zbavenými slobody.

Výbor CPT je v prvom rade a predovšetkým *preventívnym kontrolným mechanizmom*, ktorý má zabrániť, aby nedochádzalo k mučeniu a inému zlému zaobchádzaniu, aj keď v niektorých osobitných prípadoch môže zakročiť, ak sa už takýto prípad stal.

II.

Návrh opatrení na zabezpečenie siedmej pravidelnej návštevy Výboru CPT v Slovenskej republike v roku 2023

Na účely poskytnutia potrebnej súčinnosti a požadovaných informácií Výboru CPT už boli v súvislosti s pripravovanou siedmou pravidelnou návštevou Výboru CPT v Slovenskej republike v roku 2023 vykonané nasledovné opatrenia:

- príslušnými ministerstvami boli aktualizované zoznamy miest (zariadení), v ktorých sa nachádzajú osoby zbavené slobody na základe rozhodnutia štátneho orgánu vrátane ich základnej charakteristiky, ich presných adries, kontaktných údajov vrátane označenia príslušných osôb zodpovedných za riadenie a správu zariadení (Zoznam zariadení patriacich pod mandát Výboru CPT tvorí prílohu č. 1A a 1B);
- príslušnými ministerstvami a Generálnou prokuratúrou SR boli potvrdené nominácie styčných zástupcov zodpovedajúcich za vykonávanie dohovoru v rámci príslušných rezortov. Počas termínu návštevy Výboru CPT sa odporúča styčných zástupcov vybaviť služobnými mobilnými telefónmi (Zoznam styčných zástupcov tvorí prílohu č. 2);
- bol navrhnutý identifikačný doklad – „Poverovacia listina“ pre členov delegácie Výboru CPT, ktorým sa pri výkone svojho mandátu počas návštevy v Slovenskej republike preukážu osobám zodpovedným za riadenie a správu navštíveného zariadenia (Poverovacia listina tvorí prílohu č. 3);

V súvislosti s pripravovanou siedmou návštevou delegácie Výboru CPT v Slovenskej republike sa ďalej navrhuje:

1. vykonať kontrolu plnenia opatrení, resp. prijať ďalšie potrebné opatrenia v rezortoch, v ktorých boli Výborom CPT v dňoch 19. marca až 28. marca 2018 počas šiestej návštevy SR Výborom CPT zistené závažné nedostatky. Tieto nedostatky, odporúčania a opatrenia sú obsahom materiálu „Návrh odpovede vlády Slovenskej republiky na Správu pre vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT) v dňoch 19. marca až 28. októbra 2018“ schváleného uznesením vlády Slovenskej republiky č. 283 z 12. júna 2019;
2. zabezpečiť informovanosť príslušných zamestnancov miest (zariadení), v ktorých sa nachádzajú osoby zbavené osobnej slobody o mandáte Výboru CPT a v tomto zmysle ich inštruovať o ich povinnostiach počas návštevy;
3. zabezpečiť, aby pri návšteve Výboru CPT boli styčné osoby uvedené v prílohe č. 2 opatrení k dispozícii členom Výboru CPT pri výkone mandátu;
4. prijať potrebné opatrenia v rezortoch, v ktorých boli Výborom CPT zistené najzávažnejšie nedostatky;
5. uskutočniť prijatie členov delegácie Výboru CPT na ich žiadosť;
6. zabezpečiť počas siedmej návštevy SR v ktoromkoľvek čase vstup členov delegácie Výboru CPT do ktoréhokoľvek miesta (zariadenia), kde sa nachádzajú osoby zbavené slobody na základe rozhodnutia štátneho orgánu, neobmedzený pohyb členov delegácie Výboru CPT v týchto miestach a možnosť členov delegácie Výboru CPT viesť rozhovory s týmito osobami bez prítomnosti tretích osôb (čl. 8 ods. 2 písm. b) a čl. 8 ods. 3 dohovoru);

7. zabezpečiť počas siedmej návštevy SR členom delegácie Výboru CPT možnosť nahliadať do dokumentov a vyhotovovať fotokópie dokumentov týkajúcich sa osôb zbavených slobody (čl. 8 ods. 2 písm. d) dohovoru);
8. zabezpečiť počas siedmej návštevy SR členom delegácie Výboru CPT a osobám, ktoré ich budú sprevádzať, výsady a imunity podľa prílohy k dohovoru (čl. 16 dohovoru);
9. zabezpečiť z vlastných zdrojov preklady do anglického jazyka príslušných právnych predpisov prijatých po roku 2019, ktoré sa týkajú správy zariadení patriacich pod mandát Výboru CPT a režimu osôb zbavených slobody na základe rozhodnutia štátneho orgánu umiestnených v týchto zariadeniach.

Všetci členovia delegácie Výboru CPT budú mať počas siedmej návštevy SR identifikačný dokument vydaný Radou Európy. Je však súčasne žiaduce, aby členov delegácie Výboru CPT vybavili štátne orgány Slovenskej republiky, tak ako pri predchádzajúcich šiestich návštevách Výboru CPT v Slovenskej republike, osobitným oficiálnym poverením na vykonávanie ich mandátu počas návštevy SR (tzv. poverovacia listina).

Termín návštevy SR delegáciou Výboru CPT v Slovenskej republike a mená členov delegácie Výboru CPT, ktorí uskutočnia siedmu pravidelnú návštevu Slovenskej republiky, budú oznámené Výborom CPT len 14 dní pred jej vykonaním. Preto sa navrhuje, aby minister spravodlivosti SR predložil:

1. na rokovanie vlády Slovenskej republiky informáciu o presnom termíne návštevy delegácie Výboru CPT v Slovenskej republike v roku 2023;
2. na podpis ministrovi vnútra, ministrovi zdravotníctva, ministrovi školstva, vedy, výskumu a športu a ministrovi práce, sociálnych vecí a rodiny poverovacie listiny pre členov delegácie Výboru CPT.